

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна українська мова.

Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія.
Орфоепія. Графіка. Орфографія

Освітня програма Середня освіта (українська мова і література)
Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 014 Середня освіта
014.01 Українська мова і література

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри української мови
Протокол № 1 від “27” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Сучасна українська мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія
Викладач (-і)	Кандидат філологічних наук, доцент Оксана Антонівна Семенюк
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08
Е-mail викладача	ok.semeniuk@gmail.com
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС – 3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Обговорення особливостей виконання різних форм робіт. Згідно з графіком консультацій.
2. Анотація до курсу	
<p>Курс «Сучасна українська мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія» є обов'язковою навчальною дисципліною, яка займає важливе місце в системі підготовки студентів спеціальності 014 Середня освіта 014.01 Українська мова і література. Курс дає необхідні для викладання української мови у загальноосвітніх навчальних закладах знання про звукову будову сучасної української літературної мови, її фонологічну, графічну, морфонологічну системи, природу, історичну основу, типологію фонетичних процесів, орфоєпічні, акцентуаційні, орфографічні, графічні норми; сприяє підвищенню загального рівня культури мовлення майбутніх учителів-словесників; є базовим для формування їх професійної компетенції.</p>	
3. Мета та завдання курсу	
<p>Мета курсу - дати студентам теоретичні знання із сучасної української літературної мови (зокрема з тих розділів науки про сучасну українську літературну мову, які вивчаються на першому курсі: з фонетики, фонології, морфонології, орфоєпії, графіки й орфографії), допомогти їм практично оволодіти орфоєпічними, орфографічними, графічними, акцентуаційними нормами, підвищити загальну грамотність і культуру усного й писемного мовлення.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомити студентів зі змістом, обсягом, завданнями курсу „Сучасна українська літературна мова”; з поняттями „літературна мова”, „національна мова”, „державна мова”, „мовна норма”, ознаками літературної мови, окреслити місце української мови серед мов світу; – дати знання про звукову будову мови, фонетичні одиниці; – охарактеризувати систему фонем сучасної української літературної мови; – дати відомості про природу, історичну основу, типологію фонетичних процесів; – охарактеризувати графічну будову сучасної української літературної мови; – забезпечити досконале володіння орфоєпічними, акцентуаційними, графічними, орфографічними нормами сучасної української літературної мови; виробити навички самоконтролю за їх дотриманням у повсякденному спілкуванні; – навчити студентів фахово послуговуватися засобами фонетичного письма. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України; – здатність активно застосовувати професійно-профільні знання, уміння й навички з мовознавчих дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів із використанням передових освітніх технологій; 	

- здатність до побудови та реалізації власної траєкторії навчання упродовж життя (навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до вчителя;
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності;
- здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.

Результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань державною мовою усно і письмово, використовувати її для організації ефективної комунікації та навчання;
- знати й розуміти основні поняття фонетики, фонології, морфонології, орфоєпії, графіки, орфографії;
- вміти класифікувати фонемні і звуки сучасної української літературної мови;
- розрізняти звуки і фонемні;
- транскрибувати слова й тексти фонематичною і фонетичною транскрипціями;
- здійснювати фонетичний, фонологічний, орфоєпічний, графічний та орфографічний аналіз слів з історичними коментарями;
- знати орфоєпічні, орфографічні, графічні, акцентуаційні норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;
- виявляти та характеризувати звукові зміни та чергування, знати їх історичну основу;
- вміти аналізувати свою і чужу вимову, виявляти порушення орфоєпічних та пунктуаційних норм;
- мати навички пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;
- організовувати процес свого навчання і самоосвіти (самостійної роботи); професійно-методичну та навчальну діяльність;
- дотримуватися правил академічної доброчесності.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
практичні заняття	20
самостійна робота	50

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий
2	014 Середня освіта 014.01 Українська мова та література	1	Обов'язкова дисципліна

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Вступ: – СУЛМ як предмет наукового вивчення і як навчальна дисципліна; зміст, обсяг, завдання курсу; – українська мова – національна мова українського народу;	лекція, самостійна робота	2, 3, 4, 5, 6	опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних	поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять

<ul style="list-style-type: none"> – місце української мови серед мов світу, зв'язок української мови з іншими мовами; – українська літературна мова та її головні риси; – мовна норма, види мовних норм; – писемні та усна форми СУЛМ; – основні стилі СУЛМ; – шляхи і тенденції розвитку СУЛМ; – мовне законодавство і мовна політика в Україні. 			<p>матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 5 год. с.р.</p>		
<p>Тема 2. Фонетика як лінгвістична дисципліна:</p> <ul style="list-style-type: none"> – предмет і завдання фонетики; – сегментні та суперсегментні фонетичні одиниці; – мовний звук і різні аспекти його вивчення; – звук і фонема, відмінності між ними; – особливості вивчення фонетики у середній школі. 	лекція, практичне заняття, самостійна робота	1 – 8	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 2 год. практ., 5 год. с.р.</p>	поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема 3. Звукова система СУЛМ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – голосні і приголосні звуки, їх ознаки і творення; – класифікація голосних звуків і їх характеристика; – класифікація приголосних звуків і їх характеристика: за участю голосу і шуму; за місцем творення; за способом творення; за відсутністю чи 	лекція, практичне заняття, самостійна робота	1 – 9	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p>	поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять

<p>наявністю палаталізації; за звуковим враженням; – особливості вивчення класифікації звуків у середній школі.</p>			<p>2 год. лекц., 2 год. практи., 5 год. с.р.</p>		
<p>Тема 4. Зміни звуків у потоці мовлення: – асиміляція приголосних і її різновиди: за дзвінкістю, глухістю, місцем і способом творення, м'якістю, твердістю; – дисиміляція; – спрощення у групах приголосних; – подовження і подвоєння приголосних; – редукція голосних; – оглушення дзвінких приголосних у кінці слова; – протеза; – акомодация, її види; – епентеза, метатеза, гаплогія; – елементи вивчення звукових змін у середній школі.</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 9</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 4 год. практи., 5 год. с.р.</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 5. Суперсегментні фонетичні одиниці: – склад як фонетична одиниця; – характеристика складів; – український складоподіл; – наголос, характер українського наголосу; – фонетичне слово, проклітики та енклітики; – інтонація; – елементи вивчення суперсегментної</p>	<p>лекція, самостійна робота</p>	<p>1 – 3; 7 – 9</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 5 год. с.р.</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

фонетики у середній школі.					
<p>Тема 6. Фонологічна система СУЛМ. Фонетична і фонематична транскрипції:</p> <ul style="list-style-type: none"> – фонема, її функції; – головний вияв і варіанти фонем; – диференційні ознаки фонем і їх нейтралізація; – фонологічна кореляція; поняття про мінімальну пару; – розвиток поглядів українських мовознавців на склад фонем СУЛМ; – голосні фонем, їх характеристика; – приголосні фонем, їх характеристика; – фонетична і фонематична транскрипції; – фонетична транскрипція на уроках української мови в середній школі. 	лекція, практичне заняття, самостійна робота	2 – 8	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 6 год. практ., 5 год. с.р.</p>	поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема 7. Морфонологія:</p> <ul style="list-style-type: none"> – морфонологія як лінгвістична дисципліна; – основні поняття морфонології; – види чергувань; – історичні чергування голосних фонем; – історичні чергування приголосних фонем; – позиційні чергування; – елементи вивчення чергувань у середній школі. 	лекція, практичне заняття, самостійна робота	2 – 6	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 2 год., 5 год. с.р.</p>	поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.	протягом семестру згідно з розкладом занять

<p>Тема 8. Орфоепія: – орфоепія як розділ науки про мову, предмет орфоепії; – норми літературної вимови, їх значення; – формування норм української літературної вимови; – порушення правил літературної вимови, типи вимовних помилок; – орфоепічні норми СУЛМ: вимова голосних, приголосних, груп приголосних, слів іншомовного походження; – дотримання орфоепічних норм як невід’ємний складник культури мовлення вчителя-словесника.</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 3, 6, 9</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 2 год. практ., 5 год. с.р.</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 9. Графіка: – графіка як наука про письмо; – короткі відомості з української графіки; – український алфавіт, співвідношення між фонемами (звуками) і буквами; – елементи вивчення графічної системи СУЛМ у середній школі.</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 3, 9</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 1 год. практ., 5 год. с.р.</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 10. Орфографія: – орфографія як розділ науки про мову; – принципи української орфографії: фонетичний, морфологічний, традиційний, смисловий;</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>1 – 3, 9 – 10</p>	<p>опрацювати відповідні джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних</p>	<p>поточний контроль – 5 б.; самост. робота – 1 б.</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

<p>– правописні проблеми кінця ХХ – початку ХХІ ст.;</p> <p>– орфографічні норми СУЛМ: вживання апострофа, знака м'якшення, великої літери у власних назвах, подвоєння букв на позначення подовження і подвоєння приголосних, спрощення, зміни приголосних при збігу їх;</p> <p>– елементи вивчення українського правопису в школі.</p>			<p>матеріалах до практичних занять і самостійної роботи</p> <p>2 год. лекц., 1 год. практ., 5 год. с.р.</p>		
6. Система оцінювання курсу					
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт 9.3. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).</p> <p>Загальні 100 балів включають: 30 балів – поточний контроль, 10 балів – контрольна робота, 10 балів – самостійна робота; 50 балів – іспит.</p>				
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань.</p>				
<p>Практичні заняття</p>	<p>Оцінюються за п'ятибальною системою.</p>				
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Виконання всіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p>				
7. Політика курсу					
<p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку виявлення таких порушень – реагування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» і Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»</p>					
8. Рекомендована література					
<ol style="list-style-type: none"> Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. К. : Академія, 2006. 368 с. Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія : збірник вправ і завдань. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2018. 168 с. 					

3. Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник тестових завдань. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2017. 82 с.
4. Сучасна українська літературна мова : підруч. / А.П. Грищенко та ін. К. : Вища шк., 2002. 439 с.
5. Сучасна українська літературна мова : підруч. / за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища шк., 2003. 430 с.
6. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / за ред. І. К. Білодіда. К : Наук. думка, 1969. 436 с.
7. Сучасна українська літературна мова. Фонетика : навч. посіб. / Н. Плющ та ін. К. : ВПЦ „Київський університет”, 2002. 173 с.
8. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підруч. / А.К. Мойсієнко та ін. К. : Знання, 2013. 340 с.
9. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія : навч. посіб. К. : Вища шк., 1981. 183 с.
10. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.

Викладач – кандидат філологічних наук, доцент О.А. Семенюк.